

چشم‌انداز رشد اقتصادی، تورم و تجارت جهان

۲۰۲۲-۲۳

مریم خزاعی

معاونت بررسی‌های اقتصادی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

مرداد ۱۴۰۱

بعد از مهار نسبی کووید-۱۹، اقتصاد جهان در سال ۲۰۲۱ شاهد رونق نسبی همراه با تحقق رشد بالای ۶.۱ درصدی بود ولی با تهاجم روسیه به اوکراین، اختلالات در زنجیره‌های تامین و بروز تهدیدهای گوناگون، اقتصاد جهان با شرایط تیره و تاریکی مواجه شد. تولید اقتصاد جهان در فصل دوم سال ۲۰۲۲ به دلیل رکود در اقتصادهای چین و روسیه، کاهش یافت و میزان مخارج مصرف‌کنندگان در آمریکا نیز به سطحی کمتر از انتظارات قبلی رسید. اقتصاد جهان که قبل از این در اثر بروز همه‌گیری تضعیف شده بود، با شوک‌های منفی و آسیب‌زننده‌ای متعددی از جمله؛ تورم بالاتر از حد انتظار در سراسر جهان - به‌ویژه در ایالات متحده و اقتصادهای بزرگ اروپایی - تشدید تنگنای شرایط مالی جهان، کندی بیش از انتظار سرعت تولید در اقتصاد چین ناشی از شیوع و قرنطینه کووید-۱۹ و همچنین پیامدهای منفی ناشی از جنگ در اوکراین، مواجه شد.

صندوق بین‌المللی پول (IMF) در آوریل ۲۰۲۲، رشد اقتصاد جهان برای سال جاری و سال آینده را برابر با ۳.۶ درصد پیش‌بینی کرده بود که در گزارش ۲۶ جولای (۴ مرداد ۱۴۰۱) از ارقام مزبور کاست و پیش‌بینی نرخ رشد اقتصاد جهان برای سال ۲۰۲۲ را به ۳.۲ درصد و برای سال ۲۰۲۳ را نیز به ۲.۹ درصد کاهش داد (جدول ۱). طبق این گزارش، پیش‌بینی شده میانگین نرخ رشد گروه اقتصادهای پیشرفته در سال جاری برابر با ۲.۵ درصد و برای گروه اقتصادهای در حال توسعه و بازارهای نوظهور برابر با ۳.۶ درصد باشد.

در گزارش اخیر IMF، از نرخ رشد اقتصادی پیش‌بینی شده برای آمریکا در سال جاری نیز معادل ۱.۴ واحد درصد کاسته شده و به ۲.۳ درصد تقلیل داده شده است که دلایلی همچون رشد کمتر تولید در اوایل سال جاری، کاهش قدرت خرید خانوارها و اعمال سیاست پولی سختگیرانه‌تر، برای افت چشم‌انداز رشد اقتصادی این کشور عنوان شده است. افزایش اعمال قرنطینه‌ها به همراه تعمیق بحران املاک و مستغلات در کشور چین باعث شد تا رشد موردانتظار برای این اقتصاد نیز در سال جاری با ۱.۱ واحد درصد کاهش برابر با ۳.۳ درصد اعلام شود. علل اصلی افت ۰.۲ واحد درصدی چشم‌انداز رشد اقتصادی در منطقه یورو و پیش‌بینی نرخ رشد ۲.۶ درصدی برای این منطقه، سرریزهای جنگ در اوکراین و اعمال سیاست‌های پولی سخت‌گیرانه‌تر است. به دلیل اثرپذیری بیشتر اقتصادهای در حال توسعه اروپا از جنگ اوکراین و روسیه، میانگین رشد اقتصادی موردانتظار برای سال جاری این گروه کشورها برابر با منفی ۱.۴ درصد پیش‌بینی شده که نسبت به رقم متناظر در آوریل همین سال، ۱.۴ واحد درصد بهبود داده شده است.

در میان سایر اقتصادهای توسعه یافته و در حال توسعه و نوظهور (جدول ۲)، رشد مورد انتظار برای اقتصاد عربستان سعودی برای سال جاری برابر با رقم ۷.۶ درصد پیش‌بینی شده که بالاترین رقم در بین اقتصادهای منتخب محسوب می‌شود و یکی از دلایل اصلی آن افزایش توأم میزان تولید، صادرات و قیمت نفت خام در این کشور است. نرخ رشد اقتصادی پیش‌بینی شده برای سال مالی جاری اقتصاد هند به ۷.۴ درصد (با ۰.۸ واحد درصد کاهش) تنزل یافته است. در گزارش آوریل ۲۰۲۲ صندوق بین‌المللی پول، نرخ رشد منفی ۸.۵ درصد برای اقتصاد روسیه پیش‌بینی شده بود که در گزارش جدید این صندوق، نرخ رشد مزبور به منفی ۶.۰ درصد، بهبود نسبی یافته است. طبق پیش‌بینی IMF، نرخ منفی رشد روسیه در سال ۲۰۲۳ نیز با سرعتی کمتر ادامه خواهد یافت و به منفی ۳.۵ درصد در این سال خواهد رسید. بعد از کسب نرخ رشد اقتصادی ۱۱ درصدی در سال ۲۰۲۱، پیش‌بینی شده است که نرخ رشد اقتصادی ترکیه در سال جاری به ۴ درصد برسد که ۱.۳ واحد درصد بیشتر از رقم پیش‌بینی قبلی است. انتظار می‌رود نرخ رشد اقتصادی عربستان سعودی اقتصاد پاکستان جزو کشورهایی است که پیش‌بینی نرخ رشد آن برای سال مالی جاری این کشور کاهش نداشته بلکه انتظار می‌رود با ۲ واحد درصد افزایش نسبت به پیش‌بینی قبلی، به ۶.۰ درصد برسد که رقم نسبتاً بالایی است. نرخ رشد سال جاری برای اقتصادهای فیلیپین، مصر، اندونزی و مالزی، به ترتیب برابر با ۶.۷ درصد، ۵.۹ درصد، ۵.۳ درصد و ۵.۱ درصد پیش‌بینی شده که در مقایسه با میانگین نرخ رشد ۳.۶ درصدی برای گروه اقتصادهای در حال توسعه و بازارهای نوظهور، بالاتر است. نرخ رشد اقتصادی ایران طی سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ برابر با ۱.۸ درصد و ۴.۰ درصد بوده و پیش‌بینی شده است که نرخ رشد در سال ۱۴۰۱ به ۳.۰ درصد و در سال ۱۴۰۲ نیز به ۲.۰ درصد برسد که مبتنی بر انتظار کاسته‌شدن از نرخ رشد اقتصاد ایران طی سال جاری و سال آینده است.

نرخ تورم مورد انتظار برای جهان در سال ۲۰۲۲ به دلیل افزایش قیمت‌های مواد غذایی و انرژی و همچنین بروز عدم تعادل در هر دو سمت عرضه و تقاضا، از رقم قبلی ۷.۴ درصد پیش‌بینی شده در آوریل به ۸.۳ درصد افزایش یافته است و پیش‌بینی می‌شود نرخ تورم در سال جاری به ۶.۶ درصد در اقتصادهای پیشرفته و ۹.۵ درصد در بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه برسد. میانگین بهای جهانی نفت خام (میانگین ساده بهای نفت خام برنت، فاتح دوبی و وست تگزاس) در سال ۲۰۲۰ حدود ۴۱ دلار در هر بشکه بود که در سال ۲۰۲۱ با ۶۷ درصد افزایش به ۶۹ دلار در هر بشکه رسید. با توجه به رشد بهای انرژی در سال جاری، IMF پیش‌بینی کرده است که بهای نفت خام در سال ۲۰۲۲ با افزایش ۵۰ درصدی به ۱۰۴ دلار در هر بشکه نزدیک شود و در سال ۲۰۲۳ روند افزایشی قیمت مزبور، معکوس و نزولی شده و با افت ۱۲.۳ درصدی به حدود ۹۱ دلار در هر بشکه برسد که با وجود کاهش، همچنان رقم بالایی در مقایسه با قیمت‌های سالهای ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ محسوب می‌شود. در مجموع انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۳ با استمرار اعمال سیاست‌های پولی ضدتورمی، شاهد نرخ تورم ۵.۷ درصدی و رشد کم ۲.۹ درصدی در تولید جهانی باشیم.

حجم تجارت جهان بعد از بروز رکود ۷.۹ درصدی در سال ۲۰۲۰ به دلیل همه‌گیری کووید-۱۹، در سال ۲۰۲۱ رونق یافت و حدود ۱۰ درصد افزایش یافت. در سال جاری پیش‌بینی می‌شود از رشد حجم تجارت کاسته شود و به ۴.۱ درصد و در سال آینده یعنی ۲۰۲۳ نیز به ۳.۲ درصد برسد. افت بیشتری برای سرعت رشد حجم تجارت در سال ۲۰۲۲ برای اقتصادهای در حال توسعه و نوظهور با توجه به تحقق رشد ۱۱ درصدی تجارت این گروه اقتصادها در سال ۲۰۲۱، انتظار می‌رود و پیش‌بینی می‌شود حجم تجارت اقتصادهای مزبور در سال جاری فقط حدود ۲.۲ درصد افزایش یابد.

با توجه به تحولات اخیر و موارد فوق، چشم‌انداز اقتصاد جهان به شدت با تهدیدهایی به سمت رو به پایین متمایل شده است. جنگ اوکراین می‌تواند منجر به توقف ناگهانی واردات گاز اروپا از روسیه شود. کاهش تورم در شرایطی که بازار کار با تنگنای بی‌شتر از حد انتظار مواجه شود و یا انتظارات تورمی لنگر نشوند، می‌تواند سخت‌تر باشد. تنگنای شدیدتر مالی جهان نیز ممکن است باعث تشدید استرس بدهی در بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه شود. شیوع مجدد کووید-۱۹ و بدنبال آن قرنطینه و همچنین تشدید بی‌شتر بحران در بخش املاک نیز ممکن است موجب سرکوبی بی‌شتر رشد اقتصاد چین شوند. احتمال تجزیه ژئوپلیتیکی نیز خطر مختل شدن تجارت و همکاری جهانی را بدنبال خواهد داشت. در صورت تحقق تهدیدهایی فوق، سناریوی بدبینانه برای چشم‌انداز اقتصاد جهان، بروز نرخ تورم بالاتر به همراه کاهش نرخ رشد اقتصاد جهان به ۲.۶ درصد در سال ۲۰۲۲ و ۲.۰ درصد در سال ۲۰۲۳ خواهد بود که جزو گروه کمترین ارقام رشد از سال ۱۹۷۰ تاکنون با سهم ده درصد محسوب می‌شوند.

افزایش سطح عمومی قیمت‌ها، رفاه و استانداردهای زندگی مردم سراسر جهان را تنزل و تحت فشار قرار داده است لذا برای رفع این مشکل، **مهارت تورم باید اولویت اول سیاست‌گذاران در اقتصادهای جهان باشد**. اعمال سیاست پولی سخت‌گیرانه‌تر به ناچار اگرچه موجب افزایش هزینه‌های واقعی اقتصاد می‌شود ولی تاخیر در اتخاذ این سیاست‌ها، صرفاً موجب تشدید هزینه‌ها خواهد شد. **پشتیبانی مالی هدفمند** می‌تواند به کاهش تأثیر تورم بر اقشار با بالاترین میزان آسیب‌پذیری کمک کند، اما در عین حال با توجه به اینکه از سویی بودجه‌های دولتی به دلیل مقابله با همه‌گیری گسترده قبلی، کاهش یافته و از سویی دیگر به سیاست کلان اقتصادی ضدتورمی نیاز است، لازم است سیاست‌های مزبور از طریق افزایش مالیات‌ها و یا کاهش مخارج دولتی، جبران شوند. اعمال شرایط سخت‌تر پولی بر ثبات مالی تأثیر می‌گذارد و در این میان استفاده عاقلانه از ابزارهای احتیاطی در سطح کلان و انجام اصلاحاتی در چارچوب حل مسئله بدهی، بیش از پیش ضرورت دارد.

سیاست‌ها برای کاهش تأثیر منفی افزایش قیمت انرژی و مواد غذایی می‌باید بر بخش‌های با بیشترین اثرپذیری با الزام عدم ایجاد اختلال در قیمت‌ها، متمرکز شوند و در صورت استمرار همه‌گیری، افزایش نرخ واکسیناسیون برای اطمینان‌یابی از مقابله با سویه‌های جدید، ضرورت دارد. در نهایت مقابله با تغییرات اقلیمی همچنان نیازمند اقدامات فوری چندجانبه کشورهای برای کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای و افزایش سرمایه‌گذاری برای تسریع انتقال سبز است.

جدول ۱- خلاصه چشم انداز اقتصاد جهان

درصد تغییرات در مقایسه با سال قبل						
تغییرات در مقایسه با پیش‌بینی آوریل ۲۰۲۲- واحد درصد		پیش‌بینی				
۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۱	۲۰۲۰	
-۰.۷	-۰.۴	۲.۹	۳.۲	۶.۱	-۳.۱	تولید ناخالص داخلی اقتصاد جهان
-۱.۰	-۰.۸	۱.۴	۲.۵	۵.۲	-۴.۵	اقتصادهای پیشرفته
-۱.۳	-۱.۴	۱.۰	۲.۳	۵.۷	-۳.۴	امریکا
-۱.۱	-۰.۲	۱.۲	۲.۶	۵.۴	-۶.۳	منطقه یورو
-۱.۹	-۰.۹	۰.۸	۱.۲	۲.۹	-۴.۶	آلمان
-۰.۴	-۰.۶	۱.۰	۲.۳	۶.۸	-۷.۹	فرانسه
-۱.۰	۰.۷	۰.۷	۳.۰	۶.۶	-۹.۰	ایتالیا
-۱.۳	-۰.۸	۲.۰	۴.۰	۵.۱	-۱۰.۸	اسپانیا
-۰.۶	-۰.۷	۱.۷	۱.۷	۱.۷	-۴.۵	ژاپن
-۰.۷	-۰.۵	۰.۵	۳.۲	۷.۴	-۹.۳	انگلیس
-۱.۰	-۰.۵	۱.۸	۳.۴	۴.۵	-۵.۲	کانادا
-۰.۳	-۰.۲	۲.۷	۲.۹	۵.۱	-۱.۸	سایر اقتصادهای پیشرفته
-۰.۵	-۰.۲	۳.۹	۳.۶	۶.۸	-۲.۰	اقتصادهای در حال توسعه و بازار نوظهور
-۰.۶	-۰.۸	۵.۰	۴.۶	۷.۳	-۰.۸	اقتصادهای در حال توسعه و نوظهور آسیا
-۰.۵	-۱.۱	۴.۶	۳.۳	۸.۱	-۲.۲	چین
-۰.۸	-۰.۸	۶.۱	۷.۴	۸.۷	-۶.۶	هند
-۰.۸	۰.۰	۵.۱	۵.۳	۳.۴	-۳.۴	گروه آن‌سه (۵)
-۰.۴	۱.۵	۰.۹	-۱.۴	۶.۷	-۱.۸	اقتصادهای در حال توسعه و نوظهور اروپا
-۱.۲	۲.۵	-۳.۵	-۶.۰	۴.۷	-۲.۷	روسیه
-۰.۵	۰.۵	۲.۰	۳.۰	۶.۹	-۶.۹	امریکای لاتین و کارائیب
-۰.۳	۰.۹	۱.۱	۱.۷	۴.۶	-۳.۹	برزیل
-۱.۳	۰.۴	۱.۲	۲.۴	۴.۸	-۸.۱	مکزیک
-۰.۲	۰.۲	۳.۵	۴.۸	۵.۸	-۲.۹	خاورمیانه و آسیای مرکزی
۰.۱	۰.۰	۳.۷	۷.۶	۳.۲	-۴.۱	عربستان سعودی
۰.۰	۰.۰	۴.۰	۳.۸	۴.۶	-۱.۶	صحرای افریقا
۰.۱	۰.۰	۳.۲	۳.۴	۳.۶	-۱.۸	نیجریه
۰.۰	۰.۴	۱.۴	۲.۳	۴.۹	-۶.۳	افریقای جنوبی
-۰.۷	-۰.۶	۲.۴	۲.۹	۵.۸	-۳.۴	رشد اقتصاد جهان بر اساس نرخ مبادله بازار
-۰.۹	-۰.۱	۱.۶	۲.۸	۵.۴	-۵.۸	اتحادیه اروپا
-۰.۲	-۰.۱	۳.۴	۴.۹	۵.۸	-۳.۴	خاورمیانه و شمال افریقا
-۰.۵	-۰.۳	۳.۸	۳.۵	۷.۰	-۲.۲	اقتصادهای با درآمد متوسط و بازار نوظهور
-۰.۲	۰.۴	۵.۲	۵.۰	۴.۵	۰.۱	کشورهای در حال توسعه کم درآمد
-۱.۲	-۰.۹	۳.۲	۴.۱	۱۰.۱	-۷.۹	حجم تجارت جهانی (کالاها و خدمات)
-۱.۴	-۰.۳	۳.۲	۵.۳	۹.۱	-۸.۸	اقتصادهای پیشرفته
-۰.۹	-۱.۸	۳.۳	۲.۲	۱۱.۷	-۶.۲	اقتصادهای در حال توسعه و بازار نوظهور
						قیمت کالاهای اساسی
۱.۰	-۴.۳	-۱۲.۳	۵۰.۴	۶۷.۳	-۳۲.۷	نفت خام
		۹۱.۱	۱۰۳.۹	۶۹.۱	۴۱.۳	میانگین بهای نفت خام (دلار در هر بشکه)
-۱.۰	-۱.۳	-۳.۵	۱۰.۱	۲۶.۱	۶.۷	سایر اقلام اساسی غیر سوخت
۰.۹	۰.۹	۵.۷	۸.۳	۴.۷	۳.۲	تورم جهان
۰.۸	۰.۹	۳.۳	۶.۶	۳.۱	۰.۷	اقتصادهای پیشرفته
۰.۸	۰.۸	۷.۳	۹.۵	۵.۹	۵.۲	اقتصادهای در حال توسعه و بازارهای نوظهور

جدول ۲- چشم انداز رشد واقعی اقتصادهای منتخب جهان

درصد تغییرات در مقایسه با سال قبل						
تغییرات در مقایسه با پیش‌بینی آوریل ۲۰۲۲-واحد درصد		پیش‌بینی		۲۰۲۱	۲۰۲۰	
۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۳	۲۰۲۲			
۰.۰	۰.۰	۳.۰	۴.۰	۱۰.۴	-۹.۹	آرژانتین
-۰.۳	-۰.۴	۲.۲	۳.۸	۴.۸	-۲.۱	استرالیا
-۰.۳	۰.۹	۱.۱	۱.۷	۴.۶	-۳.۹	برزیل
-۱.۰	-۰.۵	۱.۸	۳.۴	۴.۵	-۵.۲	کانادا
-۰.۵	-۱.۱	۴.۶	۳.۳	۸.۱	۲.۲	چین
-۰.۲	۰.۰	۴.۸	۵.۹	۳.۳	۳.۶	مصر
-۰.۴	-۰.۶	۱.۰	۲.۳	۶.۸	-۷.۹	فرانسه
-۱.۹	-۰.۹	۰.۸	۱.۲	۲.۹	-۴.۶	آلمان
-۰.۸	-۰.۸	۶.۱	۷.۴	۸.۷	-۶.۶	هند
-۰.۸	-۰.۱	۵.۲	۵.۳	۳.۷	-۲.۱	اندونزی
۰.۰	۰.۰	۲.۰	۳.۰	۴.۰	۱.۸	ایران
-۱.۰	۰.۷	۰.۷	۳.۰	۶.۶	-۹.۰	ایتالیا
-۰.۶	-۰.۷	۱.۷	۱.۷	۱.۷	-۴.۵	ژاپن
-۰.۵	۰.۶	۳.۹	۲.۹	۴.۱	-۲.۶	قزاقستان
-۰.۸	-۰.۲	۲.۱	۲.۳	۴.۱	-۰.۷	جمهوری کره
-۰.۸	-۰.۵	۴.۷	۵.۱	۳.۱	-۵.۵	مالزی
-۱.۳	۰.۴	۱.۲	۲.۴	۴.۸	-۸.۱	مکزیک
-۱.۰	-۰.۵	۱.۰	۲.۵	۴.۹	-۳.۹	هلند
۰.۱	۰.۰	۳.۲	۳.۴	۳.۶	-۱.۸	نیجریه
-۰.۷	۲.۰	۳.۵	۶.۰	۵.۷	-۰.۹	پاکستان
-۱.۳	۰.۲	۵.۰	۶.۷	۵.۷	-۹.۵	فیلیپین
-۰.۹	۰.۸	۲.۰	۴.۵	۵.۹	-۲.۲	لهستان
-۱.۲	۲.۵	-۳.۵	-۶.۰	۴.۷	-۲.۷	روسیه
۰.۱	۰.۰	۳.۷	۷.۶	۳.۲	-۴.۱	عربستان سعودی
۰.۰	۰.۴	۱.۴	۲.۳	۴.۹	-۶.۳	افریقای جنوبی
-۱.۳	-۰.۸	۲.۰	۴.۰	۵.۱	-۱۰.۸	اسپانیا
-۰.۳	-۰.۵	۴.۰	۲.۸	۱.۵	-۶.۲	تایلند
۰.۵	۱.۳	۳.۵	۴.۰	۱۱.۰	۱.۸	ترکیه
-۰.۷	-۰.۵	۰.۵	۳.۲	۷.۴	-۹.۳	انگلیس
-۱.۳	-۱.۴	۱.۰	۲.۳	۵.۷	-۳.۴	امریکا

منبع: گزارش ۲۶ جولای ۲۰۲۲ IMF